

**12 Ekim 1929 Tarihinde Varşova'da İmzalanan Uluslararası Hava Taşı-
malarına İlişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesi Hakkındaki Sözleşme-
yi Değiştiren Guatemala City Protokolü, 3 Sayılı Montreal Ek Proto-
kolü ve 4 Sayılı Montreal Protokollerinin Onaylanmasının Uygun Bu-
lunduğuna Dair Kanun**

(Resmî Gazete ile yayımı : 21.5.1991 Sayı : 20877)

Kanun No.
3736

Kabul Tarihi
8.5.1991

MADDE 1. — 1.3.1977 tarihli ve 2073 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ve Hü-
kümetimizce 29.8.1977 tarihinde onaylanan, 28.9.1955 tarihinde Lahey'de yapılan Protokolle
tadil edilen, 12.10.1929 tarihinde Varşova'da imzalanan Uluslararası Hava Taşımalarına İlişkin
Bazı kuralların Birleştirilmesi Hakkındaki Sözleşmeyi değiştiren "Guatemala City Protokolü
(1971)," "3 sayılı Montreal ek Protokolü (1975)" ve "4 sayılı Montreal Protokolü (1975)" in
onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GUATEMALA CITY PROTOKOLÜ (1971)

**28 EYLÜL 1955'TE LAHEY'DE YAPILAN PROTOKOLLE TADİL EDİLEN 12 EKİM
1929'DA VARŞOVA'DA İMZALANAN ULUSLARARASI HAVA TAŞIMALARINA İLİŞ-
KİN BAZI KURALLARIN BİRLEŞTİRİLMESİ HAKKINDAKİ SÖZLEŞMEYİ
DEĞİŞTİREN PROTOKOL**

AŞAĞIDA İMZASI BULUNAN HÜKÜMETLER

28 Eylül 1955'te Lahey'de yapılan Protokolle tadil edilen 12 Ekim 1929'da Varşova'da im-
zalanan uluslararası hava taşımalarına ilişkin bazı kuralların birleştirilmesi hakkındaki Söz-
leşmeyi değiştirmeye istekli olunmasını dikkate alarak,
Aşağıdaki gibi ANLAŞMIŞLARDIR :

FASIL I

SÖZLEŞMEDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

MADDE I

Bu fasıl ile tadil edilen Sözleşme hükümleri, 1955'te Lahey'de değiştirilen Varşova Sözleş-
mesi hükümleridir.

MADDE II

Sözleşmenin 3 üncü maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

"Madde 3

1. Yolcu taşımada, şu kayıtları içeren bir bireysel veya toplu taşıma belgesi verilecektir :

- a) Hareket ve varış yerlerini gösteren bir bilgi;
- b) Bir veya birden fazla kararlaştırılmış duraklama yeri başka bir Devletin ülkesinde olmak üzere, hareket ve varış yerleri bir tek Yüksek Sözleşen Taraf ülkesi içinde ise, bu duraklama yerlerinden en az birini gösteren bir bilgi.

2. Paragraf 1 a ve b'deki bilgilerin kaydını ihtiva eden her türlü diğer vasıta anılan paragraftaki taşıma belgesinin tesellümü yerine ikame edilebilir.

3. Önceki paragrafların hükümlerinin yerine getirilmemesi taşıma anlaşmasının varlığını veya geçerliliğini etkilemeyecek, sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin olanlar dahil, taşıma anlaşması aynı ölçüde bu Sözleşmenin kurallarına bağlı olacaktır.”

MADDE III

Sözleşmenin 4 üncü maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 4

1. Kayıtlı bagaj taşımada, 3 üncü maddenin 1 inci paragrafı hükümlerine uygun olarak bir taşıma belgesinin içinde veya onunla birleştirilmiş olmadıkça, aşağıdaki hususları içeren bir bagaj kuponu verilecektir.

- a) Hareket ve varış yerlerini gösteren bir bilgi;
- b) Bir veya birden fazla kararlaştırılmış duraklama yeri başka bir Devletin ülkesinde olmak üzere, hareket ve varış yerleri bir tek Yüksek Sözleşen Taraf ülkesi içinde ise, bu duraklama yerlerinden en az birini gösteren bir bilgi.

2. Paragraf 1 a ve b'deki bilgilerin kaydını ihtiva eden her türlü diğer vasıta anılan paragraftaki bagaj kuponunun tesellümü yerine ikame edilebilir.

3. Önceki paragrafların hükümlerinin yerine getirilmemesi taşıma anlaşmasının varlığını veya geçerliliğini etkilemeyecek, sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin olanlar dahil, taşıma anlaşması aynı ölçüde bu Sözleşmenin kurallarına bağlı olacaktır.”

MADDE IV

Sözleşmenin 17 nci maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 17

1. Bir yolcunun ölümü veya cismani zarara uğraması halinde, sadece ölüm veya cismani zararı doğuran olayın hava aracında veya hava aracına binme veya hava aracından inme faaliyetlerinden biri sırasında meydana gelmesi şartıyla, doğan zarardan taşıyıcı sorumludur. Bununla birlikte, ölüm veya cismani zarara sadece yolcunun sıhhi durumu neden olmuşsa taşıyıcı sorumlu değildir.

2. Bagajın tahribi, kaybı veya hasara uğraması halinde, sadece bagajın tahribine, kaybına veya hasara uğramasına neden olan olayın hava aracında veya hava aracına yükleme veya boşaltma faaliyetlerinden biri sırasında veya bagajın taşıyıcının koruması altında olduğu süre içinde meydana gelmesi şartıyla, doğan zarardan taşıyıcı sorumludur. Bununla birlikte, zarar sadece bagajın tabiatından veya ayıbından doğuyorsa taşıyıcı sorumlu değildir.

3. Bu Sözleşmede aksi belirtilmedikçe, bagaj terimi, kayıtlı bagaj ile yolcunun taşıdığı şeyleri ifade eder.”

MADDE V

Sözleşmenin 18 inci maddesinde-

1 inci ve 2 nci paragraflar çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“1. Zarara sebep olan olay hava taşıması esnasında meydana gelmiş ise, taşıyıcı, yükün, tahribi veya kaybı veya hasara uğraması halinde doğan zarardan sorumludur.

2. Önceki paragraftaki anlamıyla hava taşıması, yükün, bir hava alanında veya hava alanında veya hava alanı dışına iniş yapılması halinde herhangi bir yerde, taşıyıcının koruması altında bulunduğu süreyi kapsar.”

MADDE VI

Sözleşmenin 20 inci maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 20

1. Yolcu ve bagaj taşımasında, taşıyıcı, kendisinin ve adamlarının zararı önlemek için gerekli bütün tedbirleri almış olduklarını veya bu tedbirleri alma olanağı bulunmadığını isbatlarsa, gecikmeden doğan zarardan sorumlu olmayacaktır.

2. Yük taşımasında, taşıyıcı, kendisinin ve adamlarının zararı önlemek için gerekli bütün tedbirleri almış olduklarını veya bu tedbirleri alma olanağı bulunmadığını isbatlarsa, tahrip, kayıp, hasar veya gecikmeden doğan zarardan sorumlu olmayacaktır.”

MADDE VII

Sözleşmenin 21 inci maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 21

Tazminat talep eden kişinin kusuruyla zarara neden olduğunu veya iştirak ettiğini taşıyıcı ispat ettiği takdirde, bu kusurun zarara neden olduğu veya iştirak ettiği ölçüde, taşıyıcı bu şahsa karşı kısmen veya tamamen sorumluluktan kurtulacaktır. Yolcudan başka bir şahıs tarafından yolcunun ölümü veya cismani zarara uğraması nedeniyle tazminat talep edilmesi halinde, bu yolcunun, kusuruyla zarara neden olduğunu veya iştirak ettiğini taşıyıcı ispat ettiği ölçüde, aynı şekilde, kısmen veya tamamen sorumluluktan kurtulacaktır.”

MADDE VIII

Sözleşmenin 22 nci maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 22

1. a) insan taşımasında, her bir yolcunun ölümü veya cismani zarara uğraması sonucu maruz kalınan zararın giderilmesine ilişkin olarak, dayanağı ne olursa olsun, ileri sürülecek tüm talepler için taşıyıcının sorumluluğu birmilyonbeşyüzbin frank ile sınırlandırılmıştır. Davanın görüldüğü mahkemenin kanununa göre tazminatın irad olarak ödenmesine hükmedilebildiği hallerde, bu ödemelerin peşin sermaye değeri birmilyonbeşyüzbin frank'ı aşmayacaktır.

b) insan taşımasında gecikme halinde, taşıyıcının her bir yolcu için sorumluluğu altmışikibinbeşyüz frank ile sınırlıdır.

c) Bagaj taşımasında tahrip, kayıp, hasar veya gecikme halinde, taşıyıcının sorumluluğu her bir yolcu için onbeşbin frank ile sınırlıdır.

2. a) Yük taşınmasında, paket taşıyıcıya verilirken, gönderici, varış yerinde teslim anındaki, menfaatine ilişkin özel bir bildirimde bulunmadıkça ve gerekiyorsa ek bir meblağ ödemedikçe, taşıyıcının sorumluluğu kilogram başına ikiyüzelli frankla sınırlandırılmıştır. Özel bildirimde bulunulması halinde, taşıyıcı bildirilen meblağın göndericinin varış yerinde teslim anındaki gerçek menfaatinden büyük olduğunu ispat etmedikçe, bildirimi yapılan meblağa kadar ödeme yapmakla sorumludur.

b) Yükün bir bölümünün veya içinde bulunan herhangi bir şeyin kaybı, hasarı veya gecikmesi halinde, taşıyıcının sorumluluk sınırlarının tesbitinde dikkate alınacak ağırlık sadece ilgili paket veya paketlerin toplam ağırlığı olacaktır. Bununla birlikte, yükün bir bölümünün veya içinde bulunan bir şeyin kaybı, hasarı veya gecikmesi, aynı hava yük senedi kapsamına giren diğer parçaların değerini etkilerse, bu paket veya paketlerin toplam ağırlığı da sorumluluk sınırının tespitinde dikkate alınacaktır.

3. a) Kendi kanunlarına göre avukatlık ücreti dahil, mahkeme masraflarına hükmetmeye yetkili olmayan Yüksek Sözleşen Devletlerin mahkemeleri, bu Sözleşmenin uygulandığı davalarda, kendi ihtiyarına göre, mahkemenin makul göreceği nisbette, vekalet ücretleri dahil mahkeme masraflarının kısmen veya tamamen talep edene ödenmesine karar verme yetkisine sahiptir.

b) Eğer talep sahibi taşıyıcıya hesabın tafsilatı da dahil talep tutarını içeren yazılı bir ihbar göndermiş ve taşıyıcı da bu ihbarı tebellüğ ettiği tarihten itibaren altı ay içinde uygulanabilir sınırlama dahilinde hüküm altına alınan tazminata en azından eşit yazılı bir uzlaşma teklifinde bulunmamışsa, ancak bu takdirde, avukatlık ücretleri dahil mahkeme masraflarına paragraf a) ya uygun olarak hükmedilecektir. Dava bu süreden daha sonra açılmışsa, bu süre davanın başladığı güne kadar uzatılacaktır.

c) Avukatlık ücretleri dahil mahkeme masrafları bu maddede öngörülen sınırlamaların uygulanmasında dikkate alınmayacaktır.

4. Bu madde ve 42 nci maddede frank olarak belirtilen meblağların binde dokuzyüz ayarında altmışbeşbuçuk miligram altın ihtiva eden bir para birimi karşılığı olduğu kabul edilecektir. Bu meblağlar, millî paralara yuvarlak rakamlar halinde çevrilebilir. Bu meblağların altından başka millî paralara çevrilmesi, dava halinde, karar tarihinde bu paraların taşıdığı altın değerine göre yapılacaktır.

MADDE IX

Sözleşmenin 24 üncü maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 24

1. Yük taşınmasında, dayanağı ne olursa olsun, bir tazminat davası, ancak bu Sözleşmede öngörülen şartlara ve sınırlamalara bağlı olarak açılabilir.

2. Yolcu ve bagaj taşınmasında, dayanağı ne olursa olsun, bir tazminat davası, ister bu Sözleşmeden veya bir anlaşma veya haksız fiilden veya diğer herhangi bir sebepten doğsun, hangi kişilerin dava açma hakkına sahip oldukları ve bu kişilerin her birinin diğerlerine karşı haklarının belirlenmesi sorununu etkilemeksizin, ancak bu Sözleşmede öngörülen şartlara

ve sorumluluk sınırlamalarına bağlı olarak açılabilir. Bu sorumluluk sınırlamaları azamî sınırı oluşturur ve sorumluluğun kaynağı ne olursa olsun aşılamaz.”

MADDE X

Sözleşmenin 25 inci maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 25

Taşıyıcının veya adamlarının zarar verme kastıyla veya zararın doğması ihtimali-olduğunu bilerek pervasızca yaptıkları bir hareket veya ihmal sonucunda zararın doğduğu ispat edilirse, 22 nci maddenin 2 nci paragrafındaki sorumluluk sınırlaması uygulanmayacaktır; ancak taşıyıcının adamlarının böyle bir hareketi veya ihmali halinde onun kendi görevi içinde hareket ettiğinin de ispatı gerekir.”

MADDE XI

Sözleşmenin 25 inci A maddesinde

1 ve 3 üncü paragraflar çıkartılacak ve yerine aşağıdaki paragraf konulacaktır :

“1. Bu Sözleşmenin kapsamında bulunan bir zarar nedeniyle taşıyıcının bir adamına karşı bir dava açılırsa, kendisi görevi çerçevesi içinde hareket ettiğini ispatladığı takdirde, bu Sözleşmeye göre taşıyıcının yararlanma hakkına sahip olduğu sorumluluk sınırlamalarından yararlanmaya hak kazanacaktır.

3. Taşıyıcının adamlarının zarar verme kastıyla veya zararın doğması ihtimali olduğunu bilerek pervasızca yaptıkları bir hareket veya ihmal sonucunda zararın doğduğu ispat edilirse, bu maddenin 1 ve 2 nci paragrafındaki hükümler yük taşımaya uygulanmayacaktır.”

MADDE XII

Sözleşmenin 28 inci maddesinde -

Mevcut 2 nci paragraf, 3 üncü paragraf olarak yeniden numaralandırılacak ve yerine aşağıdaki yeni 2 nci paragraf konulacaktır :

“2. Yolcunun ölümü, yaralanması veya gecikmesinden veya bagajın tahribi, kaybı, hasara uğraması veya gecikmesinden, doğan zarara ilişkin tazminat davası, bu maddenin 1 inci paragrafında belirtilen mahkemelerden birinde veya aynı Yüksek Sözleşen Taraf ülkesinde eğer yolcunun ikametgâhı veya sürekli oturduğu yer varsa, bu Yüksek Sözleşen Taraf ülkesindeki taşıyıcının bir işyerinin bulunduğu kazai bölgedeki mahkemede açılabilir.”

MADDE XIII

Sözleşmenin 30 uncu maddesinden sonra aşağıdaki madde eklenecektir :

“Madde 30 A

Bu Sözleşme hiçbir şekilde Sözleşme hükümleri uyarınca sorumlu tutulan kişinin diğer herhangi bir kişiye karşı rücu hakkını haleldar etmeyecektir.”

MADDE XIV

Sözleşmenin 31 inci maddesinden sonra aşağıdaki madde eklenecektir.

“Madde 35 A

Bu Sözleşmedeki hiç bir hüküm, yolcunun ölümü veya cismani zarara uğraması halinde, bir Devletin ülkesinde talep sahiplerine bu Sözleşmede öngörülenden başka ek bir tazminat ödenmesine ilişkin bir sistem tesis etmesini ve uygulamasını engellemeyecektir.

Böyle bir sistemin aşağıdaki şartlara uygun olması gerekir :

a) Taşıyıcı ve adamlarına, bu sistem hiç bir suretle bu Sözleşmeyle kabul edilmiş sorumluluklara ek herhangi bir sorumluluk getirmeyecektir.

b) Bu sistem gerekiyorsa yolcuların o Devletteki katılımlarının tahsil edilmesi dışında, taşıyıcıya hiçbir malf veya idarî külfet getirmeyecektir.

c) Sistem, ilgili yolculara ilişkin olarak taşıyıcılar arasında herhangi bir farklılık yaratmayacak ve hangi taşıyıcının hizmetinden yararlandıklarına bakılmaksızın bu yolculara sistemle sağlanan menfaatler teşmil edilecektir.

d) Bir yolcu bu sisteme katılmış ise, o yolcunun ölüm veya cismani zarara uğraması nedeni ile meydana gelen zarardan mutazzarır olan herhangi bir kişi o sistemin menfaatlerinden yararlanmaya hak kazanacaktır.”

MADDE XV

Sözleşmenin 41 inci maddesinden sonra aşağıdaki madde konulacaktır :

“Madde 42

1. 41 inci madde hükmü saklı kalmak kaydıyla, Guatemala City’de 8 Mart 1971 tarihinde yapılan Protokole katılan taraflar, Mart 1971 tarihinde yapılan Protokole katılan taraflar, sözkonusu Protokolle tadil edilen Sözleşmenin 22 nci maddesinin 1 a) paragrafı ile konulan sınırlamayı gözden geçirmek amacı ile adı geçen Protokolün yürürlüğe girmesinden sonraki beşinci ve onuncu yıllarda toplanacaklardır.

2. Bu maddenin 1 inci paragrafında belirtilen Konferansların her birinde, bu Konferansların ayrı ayrı tarihlerinde yürürlükte olan 22 nci maddenin 1 a) paragrafındaki sorumluluk sınırlaması yüzseksenyedibinbeşyüz frank’ı aşan bir miktarda artırılmayacaktır.

3. Bu maddenin 2 nci paragrafı hükmü saklı kalmak kaydıyla, bu maddenin 1 inci paragrafında atf yapılan Protokolün yürürlüğe girmesinden sonraki 5 inci ve 10 uncu yılların 31 Aralıkından önce, adı geçen Konferanslarda mevcutların ve oy verenlerin üçte iki çoğunluk oyu ile aksi kararlaştırılmadıkça, bu Konferansların birbirini takip eden tarihlerinde yürürlükte olan 22 nci maddenin 1 a) paragrafındaki sorumluluk sınırlaması sözkonusu tarihlerde yüzseksenyedibinbeşyüz frank artırılacaktır.

4. Önceki paragraflara göre uygulanabilir sınırlama, yolcunun ölümüne veya cismani zarara uğramasına neden olan olayın vukuu bulduğu tarihte yürürlükteki sınırlama olacaktır.”

FASIL II

SÖZLEŞMENİN DEĞİŞTİRİLMİŞ ŞEKLİNİN UYGULAMA ALANI

MADDE XVI

Hareket ve varış yerlerinin bu Protokole taraf iki Devlet ülkesinde veya eğer başka bir Devlet ülkesinde kararlaştırılmış duraklama yeri varsa, bu Protokole taraf bir tek Devletin ülkesinde

bulunduğu hallerde, Sözleşmenin 1 inci maddesinde tanımlanan uluslararası taşımaya, 1955'te Lahey'de ve bu Protokolle değiştirilen Varşova Sözleşmesi uygulanacaktır.

FASIL III SON HÜKÜMLER

MADDE XVII

Bu Protokolün Tarafları arasında, 1955'te Lahey'de ve bu Protokolle değiştirilen Varşova Sözleşmesi birlikte tek bir metin olarak sayılacak ve yorumlanacak ve 1955'te Lahey'de ve 1971'de Guatemala City'de değiştirilen Varşova Sözleşmesi olarak anılacaktır.

MADDE XVIII

Bu Protokol, XX nci madde hükümlerine göre yürürlüğe gireceği tarihe kadar Birleşmiş Milletlere veya herhangi bir Uzmanlaşmış Ajansına veya Uluslararası Atom Enerji Ajansına üye olan her Devletin veya Uluslararası Adalet Divanı statüsüne taraf olan herhangi bir Devletin ve Birleşmiş Milletlerin Genel Kurulunca bu Protokole taraf olması için davet edilen diğer herhangi bir Devletin imzasına açık tutulacaktır.

MADDE XIX

1. Bu Protokol imzalayan Devletlerin onayına bağlı olacaktır.
2. Varşova Sözleşmesine taraf olmayan veya 1955'te Lahey'de değiştirilen Varşova Sözleşmesine taraf olmayan herhangi bir Devlet tarafından bu Protokolün onaylanması, 1955'te Lahey'de ve 1971'de Guatemala City'de değiştirilen Varşova Sözleşmesine katılması anlamını taşır.
3. Onay belgeleri Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatına tevdi edilecektir.

MADDE XX

1. Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı tarafından 1970 yılında yayınlanan istatistiklere göre yolcu-kilometre olarak ifade edilen, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatına aynı yılda kayıtlı bulunan ülkelerin havayollarının toplam uluslararası tarifeli hava trafiğinin en az % 40'ını temsil eden havayollarının mensup olduğu beş Devletin bu Protokolü onaylaması şartıyla, bu Protokol otuzuncu onay belgesinin tevdiinden sonraki doksaninci günde yürürlüğe girecektir. Eğer otuz onay belgesinin tevdi tarihinde bu şart yerine gelmemişse bu Protokol ancak bu şartın yerine gelmiş olmasından sonraki doksaninci günde yürürlüğe girecektir. Bu Protokolün yürürlüğe girmesi için gerekli son onay belgesinin tevdiinden sonra onaylayan her bir Devlet için onay belgesinin tevdiinden sonraki doksaninci günde yürürlüğe girecektir.

2. Bu Protokol yürürlüğe girer girmez Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı tarafından Birleşmiş Milletlere tescil edilecektir.

MADDE XXI

1. Bu Protokol, yürürlüğe girmesinden sonra, XVIII inci maddede belirtilen Devletlerin katılımına açık tutulacaktır.
2. Varşova Sözleşmesine taraf olmayan herhangi bir Devletin veya 1955'te Lahey'de değiştirilen Varşova Sözleşmesine taraf olmayan herhangi bir Devletin bu Protokole katılması, 1955'te Lahey'de ve 1971'de Guatemala City'de değiştirilen Varşova Sözleşmesine katılması anlamını taşır.

3. Katılma belgeleri Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatına tevdi edilecek ve tevdiiden sonraki doksamıncı günde sonuç doğuracaktır.

MADDE XXII

1. Bu Protokolün Taraflarından herhangi biri, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatına bildirimde bulunmak sureti ile bu Protokolden çekilebilir.

2. Çekilme, çekilme bildiriminin Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı tarafından alındığı tarihten itibaren altı ay sonra sonuç doğuracaktır.

3. Bu Protokola Taraf olanlar arasında, bunlardan herhangi birinin Varşova Sözleşmesinin 39 uncu maddesine göre Sözleşmeden veya Lahey Protokolünün XXIV üncü maddesine göre Protokolden çekilmesi, herhangi bir şekilde 1955 Lahey ve 1971 Guatemala City Protokolleri ile değiştirilen Varşova Sözleşmesinden çekilmesi anlamına gelmeyecektir.

MADDE XXIII

1. Bu Protokole sadece aşağıdaki ihtirazi kayıtlar konulabilir :

a) Kendi kanununa göre, Avukatlık ücreti dahil mahkeme masrafları hususunda karar vermeye mahkemeleri yetkili olmayan bir Devlet, her zaman Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı'na bir bildirimde bulunmak sureti ile kendi mahkemelerinde 22 nci maddenin 3 a) paragrafının uygulanmayacağını beyan edebilir; ve

b) Bir Devlet her zaman, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatına bildirimde bulunmak sureti ile 1955'te Lahey'de ve 1971'de Guatemala City'de değiştirilen Varşova Sözleşmesinin, tüm taşıma kapasitesi o ülkenin askerî makamları tarafından veya bu makamlar namına ayrılan, o Devlette kayıtlı hava araçlarıyla askerî makamlar için yapılan yolcu, bagaj ve yük taşımaya uygulanmayacağını beyan edebilir.

2. Önceki paragraf uyarınca ihtirazi kayıt koyan her hangi bir Devlet, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatına bildirimde bulunmak sureti ile her zaman ihtirazi kaydını geri alabilir.

MADDE XXIV

Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı bütün imzalayan veya katılan Devletlere, imza tarihlerini ve her bir onay ve katılma belgesinin tevdi tarihini, bu Protokolün yürürlüğe girdiği tarihi ve diğer gerekli bilgileri derhal bildirecektir.

MADDE XXV

Bu Protokol ile birlikte 18 Eylül 1961'de Guadalajara'da imzalanan, Varşova Sözleşmesine Ek Sözleşen Taşıyıcı Dışında Başkası Tarafından icra Edilen Uluslararası Hava Taşımalarına ilişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesine Dair Sözleşmeye (Bundan böyle Guadalajara Sözleşmesi olarak adlandırılacaktır) taraf olanlar arasında, Guadalajara Sözleşmesinin 1 inci maddesinin b) paragrafında belirtilen anlaşma gereği yapılan taşımanın bu Protokolle yönetildiği hallerde, Guadalajara Sözleşmesinde yer alan "Varşova Sözleşmesi" ne ilişkin herhangi bir atıf, 1955 Lahey'de ve 1971 Guatemala City ile değiştirilen Varşova Sözleşmesine yapılmış atıf sayılacaktır.

MADDE XXVI

Bu Protokol 30 Eylül 1971 tarihine kadar XVIII inci maddede belirtilen her bir Devletin imzası için Guatemala Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığında, daha sonra XX nci maddeye göre yürürlüğe girene kadar Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı merkezinde, imzaya açık tutulacaktır. Guatemala Cumhuriyeti Hükümeti, Protokol Guatemala'da imzaya açık olduğu sürede her bir imza ve tarihini Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatına derhal bildirecektir.

Yukarıdakileri tasdiklen, usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş temsilciler bu Protokolü imza etmişlerdir.

Bindokuzyüzyetmişbir yılının Mart ayının sekizinci gününde, Guatemala City'de üç metinde aynı derecede geçerli olmak üzere Fransızca, İngilizce ve İspanyolca dillerinde yapılmıştır. Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı bu Protokolün aynı derecede geçerli Rus dilinde metnini hazırlayacaktır. Herhangi bir uyumsuzluk halinde, 12 Ekim 1929 tarihli Varşova Sözleşmesinin kaleme alındığı dil olan Fransızca metin üstün tutulacaktır.

3 SAYILI MONTREAL EK PROTOKOLÜ (1975)

28 EYLÜL 1955'DE LAHEY'DE VE 8 MART 1971'DE GUATEMALA CITY'DE YAPILAN PROTOKOLLERLE TADİL EDİLEN 12 EKİM 1929'DA VARŞOVA'DA İMZALANAN ULUSLARARASI HAVA TAŞIMALARINA İLİŞKİN BAZI KURALLARIN BİRLEŞTİRİLMESİ HAKKINDAKİ SÖZLEŞMEYİ DEĞİŞTİREN 3 SAYILI EK PROTOKOL AŞAĞIDA İMZASI BULUNAN HÜKÜMETLER

28 Eylül 1955'te Lahey'de ve 8 Mart 1971'de Guatemala City'de yapılan Protokollerle tadil edilen uluslararası hava taşımalarına ilişkin bazı kuralların birleştirilmesi hakkındaki 12 Ekim 1929'da Varşova'da imzalanan Sözleşmeyi değiştirmeye istekli olunmasını dikkate alarak, Aşağıdaki gibi ANLAŞMIŞLARDIR :

FASIL I

SÖZLEŞMEDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

MADDE 1

Bu fasıl ile tadil edilen Sözleşme hükümleri, 1955'te Lahey'de ve 1971'de Guatemala City'de değiştirilen Varşova Sözleşmesi hükümleridir.

MADDE II

Sözleşmenin 22 nci maddesi çıkartılacak ve aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 22

1. a) İnsan taşımada, her bir yolcunun ölümü veya cismani zarara uğraması sonucu maruz kalınan zararın giderilmesine ilişkin olarak, dayanağı ne olursa olsun, ileri sürülecek tüm talepler için taşıyıcının sorumluluğu 100 000 Özel Çekme Hakkı (SDR) ile sınırlandırılmıştır. Davanın görüldüğü mahkemenin kanununa göre tazminatın irad olarak ödenmesine hükmedilebildiği hallerde, bu ödemelerin peşin sermaye değeri 100 000 Özel Çekme Hakkını aşmayacaktır.

b) İnsan taşımada gecikme halinde, taşıyıcının her bir yolcu için sorumluluğu 4 150 Özel Çekme Hakkı (SDR) ile sınırlıdır.

c) Bagaj taşımada, tahrip, kayıp, hasar veya gecikme halinde, taşıyıcının sorumluluğu her bir yolcu için 1 000 Özel Çekme Hakkı (SDR) ile sınırlıdır.

2. a) Yük taşımada, paket taşıyıcıya verilirken, gönderici, varış yerinde teslimindeki menfaatine ilişkin özel bir bildirimde bulunmadıkça ve gerekiyorsa ek bir meblağ ödemedikçe, taşıyıcının sorumluluğu kilogram başına 17 Özel Çekme Hakkı (SDR) ile sınırlandırılmıştır. Özel bildirimde bulunulması halinde, taşıyıcı bildirilen meblağın göndericinin varış yerinde teslim anındaki gerçek menfaatinden büyük olduğunu ispat etmedikçe, bildiri yapılan meblağa kadar ödeme yapmakla sorumludur.

b) Yükün bir bölümünün veya içinde bulunan herhangi bir şeyin kaybı, hasarı veya gecikmesi halinde, taşıyıcının sorumluluk sınırının tespitinde dikkate alınacak ağırlık sadece ilgili paket veya paketlerin toplam ağırlığı olacaktır. Bununla birlikte, yükün bir bölümünün veya içinde bulunan bir şeyin kaybı, hasarı veya gecikmesi, aynı hava yük senedi kapsamına giren diğer parçaların değerini etkilerse, bu paket veya paketlerin toplam ağırlığı da sorumluluk sınırının tespitinde dikkate alınacaktır.

3. a) Kendi kanunlarına göre avukatlık ücreti dahil, mahkeme masraflarına hükmetmeye yetkili olmayan Yüksek Sözleşen Devletlerin mahkemeleri, bu Sözleşmenin uygulandığı davalarda, kendi ihtiyarına göre, mahkemenin makul göreceği nispette, vekâlet ücretleri dahil mahkeme masraflarının kısmen veya tamamen talep edene ödenmesine karar verme yetkisine sahiptir.

b) Eğer talep sahibi taşıyıcıya hesabın tafsilatı da dahil talep tutarını içeren yazılı bir ihbar göndermiş ve taşıyıcı da bu ihbarı tebellüğ ettiği tarihten itibaren altı ay içinde uygulanabilir sınırlama dahilinde hüküm altına alınan tazminata en azından eşit yazılı bir uzlaşma teklifinde bulunmamışsa, ancak bu takdirde, avukatlık ücretleri dahil mahkeme masraflarına paragraf a) ya uygun olarak hükmedilecektir. Dava bu süreden daha sonra açılmışsa bu süre davanın başladığı güne kadar uzatılacaktır.

c) Avukatlık ücretleri dahil mahkeme masrafları bu maddede öngörülen sınırlamaların uygulanmasında dikkate alınmayacaktır.

4. Bu maddede ve 42 nci maddede Özel Çekme Hakkı olarak belirtilen meblağların Uluslararası Para Fonu tarafından tanımlanmış olan Özel Çekme Hakkı olduğu kabul edilecektir. Bu meblağların millî paralara çevrilmesi, dava halinde, karar tarihindeki Özel Çekme Hakkının bu paralar karşısındaki değerine göre yapılacaktır. Uluslararası Para Fonu üyesi olan Yüksek Sözleşen Tarafın Özel Çekme Hakkı karşılığı millî parasının değeri, Uluslararası Para Fonunun, karar tarihinde kendi fiil ve muameleleri için uyguladığı değerlendirme metoduna göre hesaplanacaktır. Uluslararası Para Fonu üyesi olmayan bir Yüksek Sözleşen Tarafın Özel Çekme Hakkı hesabıyla millî parasının değeri, o Yüksek Sözleşen Tarafça kararlaştırılan şekilde hesap edilecektir.

Bununla birlikte, Uluslararası Para Fonu Üyesi olmayan ve kanunları 22 nci maddenin 1 ve 2 a) paragrafı hükümlerinin uygulanmasına izin vermeyen Devletler, onay veya katılma zamanında veya ondan sonraki herhangi bir zamanda, ülkelerindeki davalarda, taşıyıcının

sorumluluk sınırlamalarını; 22 nci maddenin 1 a) paragrafı ile ilgili olarak yolcu başına toplam 1 500 000 Para birimi, 22 nci maddenin 1 b) paragrafı ile ilgili olarak yolcu başına 62 500 para birimi, 22 nci maddenin 1 inci c) paragrafı ile ilgili olarak yolcu başına 15 000 para birimi ve 22 nci maddenin 2 a) paragrafı ile ilgili olarak kilogram başına 250 para birimi olarak tespit ettiklerini beyan edebilirler. Bu paragraf hükümlerini uygulayan bir Devlet aynı zamanda 42 nci maddenin 2 nci ve 3 üncü paragraflarında belirtilen meblağın 187 500 para birimi tutarında olduğunu da beyan edebilir. Bu para birimi binde dokuzyüz ayarında altmışbeşbuçuk miligram altına tekabül eder. Bu meblağlar ilgili millî paraya yuvarlak rakamlar halinde çevrilebilir. Bu meblağların millî paraya çevrilmesi ilgili Devletin kanunlarına göre yapılacaktır.”

MADDE III

Sözleşmenin 42 nci maddesinde 2 ve 3 üncü paragraflar çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“2. Bu maddenin 1 inci paragrafında belirtilen Konferansların her birinde, Konferansların yapıldığı tarihte yürürlükte olan 22 nci maddenin 1 a) paragrafındaki sorumluluk sınırlaması 12 500 Özel Çekme Hakkını aşan bir miktarda artırılmayacaktır.

3. Bu maddenin 2 nci paragrafı hükmü saklı kalmak kaydıyla, bu maddenin 1 inci paragrafında atıf yapılan Protokolün yürürlüğe girmesinden sonraki 5 inci ve 10 uncu yılların 31 Aralığından önce adı geçen Konferanslarda mevcutların ve oy verenlerin üçte iki çoğunluk oyu ile aksi kararlaştırılmadıkça, bu Konferansların birbirini takip eden tarihlerinde yürürlükte olan 22 nci maddenin 1 a) paragrafındaki sorumluluk sınırlaması sözkonusu tarihlere 12 500 Özel Çekme Hakkı artırılacaktır.”

FASIL II

SÖZLEŞMENİN DEĞİŞTİRİLMİŞ ŞEKLİNİN UYGULAMA ALANI

MADDE IV

Hareket ve varış yerlerinin bu Protokole taraf iki Devlet ülkesinde veya eğer başka bir Devlet ülkesinde kararlaştırılmış duraklama yeri varsa, bu Protokole taraf bir tek Devletin ülkesinde bulunduğu hallerde, Sözleşmenin 1 inci maddesinde tanımlanan uluslararası taşımaya, 1955'te Lahey'de ve 1971'de Guatemala City'de ve bu Protokolle değiştirilen Varşova Sözleşmesi uygulanacaktır.

FASIL III

SON HÜKÜMLER

MADDE V

Bu Protokolün Tarafları arasında, 1955'te Lahey'de ve 1971'de Guatemala City'de ve bu Protokolle değiştirilen Varşova Sözleşmesi birlikte tek bir metin olarak sayılacak ve yorumlanacak ve 1955'te Lahey'de, 1971'de Guatemala City'de ve 1975 3 sayılı Montreal Ek Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesi olarak anılacaktır.

MADDE VI

Bu Protokol, VIII inci madde hükümlerine göre yürürlüğe gireceği tarihe kadar, herhangi bir Devletin imzasına açık tutulacaktır.

MADDE VII

1. Bu Protokol imzalayan Devletlerin onayına bağlı olacaktır.
2. Varşova Sözleşmesine veya 1955'te Lahey'de değiştirilen Varşova Sözleşmesine veya 1955 Lahey ve 1971 Guatemala City Protokolleri ile değiştirilen Varşova Sözleşmesine taraf olmayan herhangi bir Devlet tarafından bu Protokolün onaylanması, 1955 Lahey Protokolü ve 1971 Guatemala City Protokolü ve 1975 3 Sayılı Montreal Ek Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesine katılması anlamını taşır.
3. Onay belgeleri Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine tevdi edilecektir.

MADDE VIII

1. Bu Protokolü imzalayan otuz Devlet onay belgelerini tevdi ettiklerinde otuzuncu onay belgesinin tevdiinden sonraki doksanıncı günde bunlar arasında yürürlüğe girecektir. Bundan sonra onaylayan her Devlet için, onay belgesinin tevdiinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.
2. Bu Protokol yürürlüğe girer girmez Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Birleşmiş Milletlere tescil ettirilecektir.

MADDE IX

1. Bu Protokol yürürlüğe girmesinden sonra imzalamamış olan herhangi bir Devletin katılımına açık tutulacaktır.
2. Varşova Sözleşmesine taraf olmayan herhangi bir Devletin veya 1955'te Lahey'de değiştirilen Varşova Sözleşmesine taraf olmayan herhangi bir Devletin, veya 1955'te Lahey'de ve 1971'de Guatemala City'de değiştirilen Varşova Sözleşmesine taraf olmayan herhangi bir Devletin, bu Protokole katılması, 1955'te Lahey'de, 1971'de Guatemala City'de ve 1975 3 Sayılı Montreal Ek Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesine katılması anlamını taşır.
3. Katılma belgeleri Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine tevdi edilecek ve tevdiinden sonraki doksanıncı günde sonuç doğuracaktır.

MADDE X

1. Bu Protokolün Taraflarından herhangi biri, Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine bildirimde bulunmak suretiyle bu Protokolden çekilebilir.
2. Çekilme, çekilme bildiriminin Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümeti tarafından alındığı tarihten itibaren altı ay sonra sonuç doğuracaktır.
3. Bu Protokole taraf olanlar arasında bunlardan herhangi birinin Varşova Sözleşmesinin 39 uncu maddesine göre Varşova Sözleşmesinden veya Lahey Protokolünün XXIV üncü maddesine göre Lahey Protokolünden veya Guatemala City Protokolünün XXII nci maddesine göre Guatemala City Protokolünden, çekilmesi herhangi bir şekilde, 1955 Lahey, 1971 Guatemala City ve 1975 3 Sayılı Montreal Ek Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesinden çekilmesi anlamına gelmeyecektir.

MADDE XI

1. Bu Protokole sadece aşağıdaki ihtirazi kayıtlar konulabilir;

a) Kendi kanununa göre, Avakatlık ücreti dahil mahkeme masrafları hususunda karar vermeye mahkemeleri yetkili olmayan herhangi bir Devlet, her zaman Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine bir bildirimde bulunmak sureti ile kendi mahkemelerinde 22 nci maddenin 3 a) paragrafının uygulanmayacağını beyan edebilir;

b) Herhangi bir Devlet her zaman Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine bildirimde bulunmak sureti ile 1955'te Lahey'de, 1971'de Guatemala City'de ve 1975 3 Sayılı Montreal Ek Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesinin, tüm kapasitesi o ülkenin askerî makamları tarafından veya bu makamlar namına ayrılan, o Devlette kayıtlı hava araçları ile askerî makamlar için yapılan yolcu, bagaj ve yük taşımaya uygulanmayacağını beyan edebilir.

c) Herhangi bir Devlet 1975 tarihli 4 Sayılı Montreal Protokolünü onaylama veya bu Protokole katılma anında veya daha sonra yük, posta ve posta paketi taşımaları ile ilgili olduğu ölçüde, 1955 Lahey, 1971 Guatemala City ve 1975 tarihli 3 Sayılı Montreal Ek Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesi hükümleri ile bağlı olmadığını beyan edebilir. Bu beyan, Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümeti tarafından alınmasından sonraki doksanıncı günde sonuç doğuracaktır.

2. Önceki paragraf uyarınca ihtirazi kayıt koyan herhangi bir Devlet Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine bildirimde bulunmak sureti ile her zaman ihtirazi kaydını geri alabilir.

MADDE XII

Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümeti, her bir imza tarihini, her onay veya katılma belgesinin tevdii tarihini ve bu Protokolün yürürlüğe girme tarihini ve diğer gerekli bilgileri Varşova Sözleşmesine veya değiştirilen Varşova Sözleşmesine taraf tüm Devletlere, mevcut Protokolü imzalayan veya katılan tüm Devletlere ve Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatına derhal bildirecektir.

MADDE XIII

Bu Protokol ile birlikte 18 Eylül 1961'de Guadalajara'da imzalanan, Varşova Sözleşmesine Ek Sözleşen Taşıyıcı Dışında Başkası Tarafından icra Edilen Uluslararası Hava Taşımalarına ilişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesine Dair Sözleşmeye (Bundan böyle Guadalajara Sözleşmesi olarak adlandırılacaktır) taraf olanlar arasında, Guadalajara Sözleşmesinin 1 inci maddesinin b) paragrafında belirtilen anlaşma gereği yapılan taşımaların bu Protokolle yönetildiği hallerde, Guadalajara Sözleşmesinde yer alan "Varşova Sözleşmesi"ne ilişkin herhangi bir atıf, 1955 Lahey'de ve 1971 Guatemala City'de ve 1975 3 Sayılı montreal Ek Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesine yapılmış atıf sayılacaktır.

MADDE XIV

Bu Protokol 1 Ocak 1976 tarihine kadar Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı merkezinde, daha sonra VIII inci maddeye göre yürürlüğe girene kadar Polonya Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığında imzaya açık tutulacaktır. Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı, Protokol Uluslararası Sivil Havacılık teşkilatı merkezinde imzaya açık tutulduğu süre içinde, her bir imza ve tarihini derhal Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine bildirecektir.

3736

8.5.1991

Yukarıdakileri tasdiklen usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş temsilcileri bu Protokolü imza etmişlerdir.

Bindokuzyüzyetmişbeş yılının Eylül ayının Yirmibeşinci gününde Montreal'de dört metinde aynı derecede geçerli olmak üzere Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça dillerinde yapılmıştır. Herhangi bir uyumsuzluk halinde, 12 Ekim 1929 tarihli Varşova Sözleşmesinin kaleme alındığı dil olan Fransızca metin üstün tutulacaktır.

4 SAYILI MONTREAL PROTOKOLÜ (1975)

28 EYLÜL 1955'TE LAHEY'DE YAPILAN PROTOKOLLE TADİL EDİLEN 12 EKİM 1929'DA VARŞOVA'DA İMZALANAN ULUSLARARASI HAVA TAŞIMALARINA İLİŞKİN BAZI KURALLARIN BİRLEŞTİRİLMESİ HAKKINDAKİ SÖZLEŞMEYİ DEĞİŞTİREN 4 SAYILI PROTOKOL

AŞAĞIDA İMZASI BULUNAN HÜKÜMETLER :

28 Eylül 1955'te Lahey'de yapılan Protokolle tadil edilen 12 Ekim 1929'da Varşova'da imzalanan uluslararası hava taşımalarna ilişkin bazı kuralların birleştirilmesi hakkındaki Sözleşmeyi değiştirmeye istekli olunmasını dikkate alarak,

Aşağıdaki gibi ANLAŞMIŞLARDIR :

FASIL I

SÖZLEŞMEDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

MADDE I

Bu fasıl ile tadil edilen Sözleşme hükümleri, 1955'te Lahey'de değiştirilen Varşova Sözleşmesi hükümleridir.

MADDE II

Sözleşmenin 2 nci maddesinde-

2. Paragraf çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“2. Posta maddelerinin taşımasında, taşıyıcı, taşıyıcı ile Posta idareleri arasındaki ilişkilere uygulanabilir kurallara göre, sadece ilgili Posta idaresine karşı sorumlu olacaktır.

3. Bu maddenin 2 nci paragrafında belirtilenler dışında, bu Sözleşmenin hükümleri posta maddeleri taşımaya uygulanmayacaktır.

Madde III

Sözleşmenin II. Faslında-

Bölüm III (5 inci maddeden 16 ncı maddeye kadar) çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Bölüm III

Yüke İlişkin Belgeleme

Madde 5

1. -Yük taşıması ile ilgili olarak bir hava yük senedi verilecektir.

2. Yapılacak taşımaya ilişkin bilgilerin kaydını ihtiva eden her türlü diğer vasıta göndericinin rızası ile hava yük senedi yerine ikame olunabilir. Bu gibi diğer vasıtalar kullanıldığı takdirde, gönderici tarafından talep edilirse, taşıyıcı göndericiye gönderilen malın teşhisine izin veren bir alındı verir ve bu gibi diğer vasıtalarla kaydedilmiş bilgilere girişini sağlar.

3. Yukarıdaki 2 nci paragrafta belirtilen taşımaya ilişkin bilgilerin kaydını ihtiva eden diğer vasıtaları transit ve varış noktalarında kullanmanın imkânsızlığı taşıyıcıya taşıma için yükün kabulünü red hakkını vermez.

Madde 6

1. Hava yük senedi gönderici tarafından üç asıl nüsha olarak düzenlenecektir.
2. Birinci nüsha üzerine "taşıyıcı için" yazılacak, gönderici tarafından imzalanacaktır. İkinci nüsha üzerine "alıcı için" yazılacak, gönderici ve taşıyıcı tarafından imzalanacaktır. Üçüncü nüsha taşıyıcı tarafından imzalanacak, yük kabul edildikten sonra göndericiye verilecektir.
3. Taşıyıcının ve göndericinin imzaları matbu olarak yazılabilir veya damga şeklinde basılabilir.
4. Göndericinin isteği üzerine hava yük senedini taşıyıcı düzenlemişse, aksi ispat edilmedikçe, bunu gönderici adına yapmış olduğu kabul edilecektir.

Madde 7

Birden fazla paket olması halinde :

- a) Yükün taşıyıcısı göndericiden ayrı hava yük senetleri düzenlemesini isteme hakkına sahiptir;
- b) 5. Maddenin 2 nci paragrafında öngörülen diğer vasıtaların kullanıldığı hallerde gönderici taşıyıcıdan ayrı alındılar düzenlemesini isteme hakkına sahiptir.

Madde 8

Hava yük senedi ve yük alındısı aşağıdakileri içerecektir :

- a) Hareket ve varış yerlerini gösteren bir bilgi;
- b) Bir veya birden fazla kararlaştırılmış duraklama yeri başka bir Devletin ülkesinde olmak üzere, hareket ve varış yerleri bir tek Yüksek Sözleşen Taraf ülkesi içinde ise, bu duraklama yerlerinden en az birini gösteren bir bilgi;
- c) Gönderenin ağırlığına ilişkin bir bilgi.

Madde 9

5 inci maddeden 8 inci maddeye kadar olan madde hükümlerine uyulmaması taşıma anlaşmasının varlığını ve geçerliliğini etkilemeyecek, sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin olanlar dahil, taşıma anlaşması aynı ölçüde bu Sözleşme kurallarına bağlı olacaktır.

Madde 10

1. Gönderici, kendisi tarafından veya onun adına, yük ile ilgili olarak hava yük senedine dercedilen veya onun tarafından veya onun adına yük alındısına veya 5 inci maddenin 2 nci paragrafında öngörülen diğer vasıtalarla kaydedilmiş verilere girilmesi için taşıyıcıya beyan ve temin edilen husus ve bildirimlerin doğruluğundan sorumludur.

2. Gönderici, kendisi tarafından veya onun adına beyan ve temin edilen husus ve bildirimlerin usulüne uygun, doğru veya tamam olmayışı nedeniyle, taşıyıcının kendisinin veya taşıyıcının sorumlu olduğu tüm diğer kişilerin uğrayacağı bütün zararları yüklenecektir.

3. Bu maddenin 1 inci ve 2 nci paragraf hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yük alındısına veya 5 inci maddenin 2 nci paragrafında belirtilen diğer vasıtalarla kaydedilmiş verilere, taşıyıcı tarafından veya onun adına girilen hususların ve bildirimlerin usulüne uygun, doğru veya tamam olmayışı nedeniyle, göndericinin kendisinin veya göndericinin sorumlu olduğu tüm diğer kişilerin uğrayacağı bütün zararları taşıyıcı yüklenecektir.

Madde 11

1. Hava yük senedi veya yük alındısı, taşıma anlaşmasının akdedildiğine, yükün teslim alındığına ve orada belirtilen taşıma şartlarına, aksi sabit oluncaya kadar, geçerli delil teşkil edecektir.

2. Hava yük senedindeki veya yük alındısındaki bildirimlerden, yükün ağırlığı, boyutları ve ambalaj şekli ile paket adedine ilişkin olanlar, bu hususların doğruluğu hakkında aksi sabit oluncaya kadar geçerli delil teşkil edecektir; miktar, hacim ve yükün durumuna ilişkin bildirimler ise, sadece bunların taşıyıcı tarafından göndericinin önünde kontrol edildiği ve hava yük senedine kaydedildiği ölçüde veya eğer bu bildirimler yükün dış görünüşteki durumuna ilişkin ise, taşıyıcı aleyhine delil teşkil edecektir.

Madde 12

1. Gönderici taşıma anlaşmasından doğan bütün yükümlülüklerini yerine getirmek şartıyla, yükü hareket veya varış alanlarında geri almak veya yol üzerindeki herhangi bir iniş yerinde bırakılmak veya varış yerinde, ya da yol üzerindeki bir yerde başlangıçta belirlenen alıcıdan başka birine teslimini istemek veya hareket alanına geri döndürmeyi talep etmek suretiyle, yük üzerinde tasarruf hakkına sahip olacaktır. Ancak bu tasarruf hakkını, taşıyıcıyı veya diğer göndericileri zarara sokacak şekilde kullanamaz ve bu hakkını kullanmasından doğan bütün masrafları ödemek zorundadır.

2. Göndericinin emirlerini yerine getirmek olanağı yoksa, taşıyıcı bu durumu kendisine derhal bildirmek zorundadır.

3. Hava yük senedi veya yük alındısının kendisine verilmiş olan nüshasının ibrazını istemeksizin yük üzerindeki tasarruf hakkına ilişkin göndericinin emirlerine taşıyıcı uyarıya, hava yük senedinin veya yük alındısının bu nüshasını hukuka uygun olarak elinde bulunduran kişinin bu yüzden uğrayabileceği herhangi bir zarardan, göndericiye rücu hakkı saklı kalmak üzere taşıyıcı sorumlu olacaktır.

4. Göndericiye tanınmış olan hak 13 üncü maddeye göre alıcının hakkının başladığı anda ortadan kalkacaktır. Bununla birlikte, alıcı yükü kabul etmeyi reddederse veya kendisiyle haberleşilemezse, gönderici tasarruf hakkını yeniden kazanacaktır.

Madde 13

1. Göndericinin 12 nci maddedeki hakkını kullanması hali dışında, alıcı yükün varış yerine ulaştığı andan itibaren, doğmuş alacakları ödemesi ve taşıma şartlarını yerine getirmesi şartıyla, taşıyıcıdan yükü kendisine teslim etmesini istemeye yetkili olacaktır.

3736

8.5.1991

2. Aksi kararlaştırılmadıkça, yük gelir gelmez alıcıya bildirmek taşıyıcının görevi olacaktır.

3. Taşıyıcı yükün kaybolduğunu kabul ederse veya yük varması gereken tarihten itibaren yedinci günün bitiminde varmamış olursa, alıcı taşıyıcıya karşı taşıma anlaşmasından doğan haklarını kullanma hakkına sahip olacaktır.

Madde 14

Gönderici ve alıcı, taşıma anlaşması ile konan yükümlülüklerini yerine getirmek şartıyla, kendilerinin veya başkalarının menfaatlerine hareket ettiklerine bakılmaksızın, 12 ve 13 üncü maddelerde verilen bütün hakları, her biri kendi adına kullanabilir.

Madde 15

1. 12, 13 ve 14 üncü maddeler, ne gönderici ile alıcının birbirleriyle olan ilişkilerini, ne de gönderici veya alıcıdan intikal eden hakların sahibi üçüncü kişilerin karşılıklı ilişkilerini etkilemez.

2. 12, 13 ve 14 üncü maddelerin hükümleri ancak hava yük senedine veya yük alındısına açık hüküm konularak değiştirilebilir.

Madde 16

1. Gönderici, yükün alıcıya tesliminden önce, gümrük, giriş vergisi veya polis formalitelerinin yerine getirilmesi için gerekli tüm bilgi ve belgeleri vermek zorundadır. Gönderici bu bilgi ve belgelerin yokluğundan, yetersizliğinden veya usulüne uygun olmamasından doğan zararlardan, taşıyıcının veya adamlarının kusuru dışında, taşıyıcıya karşı sorumludur.

2. Taşıyıcının bu bilgi ve belgelerin doğruluğunu veya yeterliliğini araştırma yükümlülüğü yoktur.”

MADDE IV

Sözleşmenin 18 inci maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 18

1. Zarara sebep olan olay hava taşınması esnasında meydana gelmiş ise, taşıyıcı, kayıtlı bagajın tahribi, kaybı veya hasara uğraması halinde doğan zarardan sorumludur.

2. Zarara sebep olan olayın sadece hava taşınması esnasında meydana gelmiş olması şartıyla, taşıyıcı, yükün tahrip, kayıp veya hasara uğraması halinde doğan zarardan sorumludur.

3. Bununla beraber, taşıyıcı, sadece aşağıdaki hallerden birinin veya birkaçının, yükün, tahrip, kayıp ve hasarına neden olduğunu ispat ederse, sorumlu olmayacaktır. :

a) Yükün tabiatından veya ayıbından;

b) Taşıyıcı veya onun adamları dışındaki bir şahıs tarafından yükün hatalı paketlenmesinden;

c) Bir savaş hali veya bir silahlı çatışma halinden;

d) Yükün giriş, çıkış veya transit geçişi ile ilgili kamu otoritesinin tamamlanmış bir fiilinden.

4. Önceki paragraflardaki anlamıyla, hava taşınması, bagaj veya yükün bir hava alanında veya bir hava aracında veya hava alanı dışına iniş yapılması halinde herhangi bir yerde, taşıyıcının koruması altında bulunduğu süreyi kapsar.

5. Hava taşıması süresi, kara, deniz veya nehir yoluyla, bir hava alanı dışında yapılan herhangi bir taşımayı içermeyecektir. Bununla birlikte, böyle bir taşıma hava taşıması için yapılan bir anlaşmanın gereği olarak yükleme, teslim veya aktarma amacıyla yapılmışsa, herhangi bir zararın, aksi ispatlanmadıkça, hava taşıması esnasında meydana gelmiş bir olayın sonucu olduğu kabul edilecektir.”

MADDE V

Sözleşmenin 20 nci maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 20

Yolcu ve bagaj taşımasında ve yük taşımasındaki gecikme nedeni ile zarar meydana gelmesi halinde, taşıyıcı, kendisinin ve adamlarının zararı önlemek için gerekli bütün tedbirleri almış olduklarını veya bu tedbirleri alma olanağı bulunmadığını ispatlarsa, sorumlu olmayacaktır.”

MADDE VI

Sözleşmenin 21 inci maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 21

1. Yolcu veya bagaj taşımasında, zarar gören kişinin kusuruyla zarara neden olduğunu veya iştirak ettiğini taşıyıcı ispat ettiği takdirde, mahkeme kendi kanunu hükümleri uyarınca taşıyıcının sorumluluğunu azaltabilir veya kaldırabilir.

2. Yük taşımasında, tazminat talep eden kişinin veya ondan hakkı elde edenin kendi kusuruyla zarara neden olduğunu veya iştirak ettiğini taşıyıcı ispat ettiği takdirde, böyle bir kusurla zarara neden olduğu veya iştirak edildiği ölçüde, taşıyıcı, tazminat talep eden kişiye karşı kısmen veya tamamen sorumluluktan kurtulur.”

MADDE VII

Sözleşmenin 22 nci maddesinde-

a) 2 a) paragrafındaki “ve yük” kelimeleri çıkartılacaktır.

b) 2 a) paragrafından sonra aşağıdaki paragraf konulacaktır :

“b) Yük taşımasında, paket taşıyıcıya verilirken, gönderici varış yerinde teslimindeki menfaatine ilişkin özel bir bildirimde bulunmadıkça ve gerekiyorsa ek bir meblağ ödemedikçe taşıyıcının sorumluluğu kilogram başına 17 Özel Çekme Hakkı (SDR) ile sınırlandırılmıştır. Özel bildirimde bulunulması halinde, taşıyıcı bildirilen meblağın göndericinin varış yerinde teslim anındaki gerçek menfaatten büyük olduğunu ispat etmedikçe, bildiri yapılan meblağa kadar ödeme yapmakla sorumludur.”

c) 2 b) paragrafı 2 c) paragrafı olarak adlandırılacaktır.

d) 5 inci paragraftan sonra aşağıdaki paragraf konulacaktır :

“6. Bu maddede Özel Çekme Hakkı olarak belirtilen meblağların Uluslararası Para Fonu tarafından tanımlanmış olan Özel Çekme Hakkı olduğu kabul edilecektir. Bu meblağların millî paralara çevrilmesi, dava halinde, karar tarihindeki Özel Çekme Hakkının bu paralar karşısındaki değerine göre yapılacaktır. Uluslararası Para Fonuna üye olan Yüksek Sözleşen Tarafların Özel Çekme Hakkı karşılığı millî parasının değeri, Uluslararası Para Fonunun, karar ta-

rihinde kendi fiil ve muameleleri için uyguladığı değerlendirme metoduna göre hesaplanacaktır. Uluslararası Para Fonuna üye olmayan Yüksek Sözleşen Tarafın Özel Çekme Hakkı hesabıyla Millî parasının değeri, o Yüksek Sözleşen Tarafça kararlaştırılan şekilde yapılacaktır.

Bununla birlikte, Uluslararası Para Fonu üyesi olmayan ve kanunları 22 nci maddenin 2 b) paragrafı hükümlerinin uygulanmasına izin vermeyen Devletler, onay veya katılma zamanında veya ondan sonraki herhangi bir zamanda ülkelerindeki davalarda taşıyıcının sorumluluk sınırlamasını kilogram başına ikiyüzelli para birimi olarak tespit ettiklerini beyan edebilir. Bu para birimi binde dokuzyüz ayarında altmışbeşbuçuk miligram altına tekabül eder. Bu meblağlar ilgili millî paraya yuvarlak rakamlar halinde çevrilebilir. Bu meblağların millî paraya çevrilmesi ilgili Devletin kanunlarına göre yapılacaktır.”

MADDE VIII

Sözleşmenin 24 üncü maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 24

1. Yolcu ve bagaj taşımada, dayanağı ne olursa olsun, bir tazminat davası, hangi kişilerin dava açma hakkına sahip oldukları ve bu kişilerin her birinin diğerlerine karşı haklarının belirlenmesi sorununu etkilemeksizin, ancak bu Sözleşmede öngörülen şartlara ve sınırlamalara bağlı olarak açılabilir.”

2. Yük taşımada, dayanağı ne olursa olsun, bir tazminat davası, ister bu Sözleşmeden veya bir anlaşma veya haksız fiilden veya diğer herhangi bir sebepten doğsun, hangi kişilerin dava açma hakkına sahip oldukları ve bunların her birinin diğerlerine karşı haklarının belirlenmesi sorununu etkilemeksizin, ancak bu Sözleşmede öngörülen şartlara ve sorumluluk sınırlamalarına bağlı olarak açılabilir. Bu sorumluluk sınırlamaları azamî sınırı oluşturur ve sorumluluğun kaynağı ne olursa olsun aşılamaz.”

MADDE IX

Sözleşmenin 25 inci maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 25

Yolcu ve bagaj taşımada, taşıyıcının veya adamlarının zarar verme kastıyla veya zararın doğması ihtimali olduğunu bilerek pervasızca yaptıkları bir hareket veya ihmal sonucunda zararın doğduğu ispat edilirse, 22 nci maddede belirtilen sorumluluk sınırlamaları uygulanmayacaktır; ancak taşıyıcının adamının böyle bir hareketi veya ihmali halinde onun kendi görevi çerçevesi içinde hareket ettiğinin de ispatı gerekir.”

MADDE X

Sözleşmenin 25 A maddesinde-

3 üncü paragraf çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“3. Yolcu ve bagaj taşımada, taşıyıcının veya adamlarının zarar verme kasdıyla veya zararın doğması ihtimali olduğunu bilerek pervasızca yaptıkları bir hareket veya ihmal sonucunda zararın doğduğu ispat edilirse, bu maddenin 1 inci ve 2 nci paragraflarındaki hükümler uygulanmayacaktır.”

Madde XI

Sözleşmenin 30 uncu maddesinden sonra aşağıdaki madde konulacaktır :

“Madde 30 A

Bu Sözleşme hiç bir şekilde, Sözleşme hükümleri uyarınca sorumlu tutulan kişinin diğer herhangi bir kişiye karşı rücu hakkını haleldar etmeyecektir.”

MADDE XII

Sözleşmenin 33 üncü maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 33

5 inci maddenin 3 üncü paragrafı hükümleri mahfuz kalmak kaydıyla, işbu Sözleşmenin hiç bir hükmü taşıyıcının bir taşıma anlaşması akdetmeyi reddetmesini veya Sözleşmenin hükümlerine ters düşmeyen kurallar koymasını engellemeyecektir.”

MADDE XIII

Sözleşmenin 34 üncü maddesi çıkartılacak ve yerine aşağıdaki konulacaktır :

“Madde 34

Taşıma belgelerine ilişkin 3'ten 8'e kadar (dahil) maddelerin hükümleri, bir havacılık işletmesinin normal faaliyet kapsamı dışındaki olağanüstü şartlarda yapılan taşımaya uygulanmayacaktır.”

FASIL II

SÖZLEŞMENİN DEĞİŞTİRİLMİŞ ŞEKLİNİN UYGULAMA ALANI

MADDE XIV

Hareket ve varış yerlerinin bu Protokole taraf iki Devlet ülkesinde veya eğer başka bir Devlet ülkesinde kararlaştırılmış duraklama yeri varsa, bu Protokole taraf bir tek Devletin ülkesinde bulunduğu hallerde, Sözleşmenin 1 inci maddesinde tanımlanan uluslararası taşımaya, 1955'te Lahey'de ve bu Protokolle değiştirilen Varşova Sözleşmesi uygulanacaktır.

FASIL III

SON HÜKÜMLER

MADDE XV

Bu Protokolün Tarafları arasında, 1955'te Lahey'de ve bu Protokolle değiştirilen Varşova Sözleşmesi birlikte tek bir metin olarak sayılacak ve yorumlanacak ve 1955'te Lahey'de ve 1975 4 sayılı Montreal Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesi olarak anılacaktır.

MADDE XVI

Bu Protokol, XVIII inci madde hükümlerine göre yürürlüğe gireceği tarihe kadar, herhangi bir Devletin imzasına açık tutulacaktır.

MADDE XVII

1. Bu Protokol imzalayan Devletlerin onayına bağlı olacaktır.
2. Varşova Sözleşmesine veya 1955'te Lahey'de değiştirilen Varşova Sözleşmesine taraf olmayan herhangi bir Devlet tarafından bu Protokolün onaylanması, 1955 Lahey ve 1975 4 Sayılı Montreal Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesine katılımı anlamını taşır.

3. Onay belgeleri Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine tevdi edilecektir.

MADDE XVIII

1. Bu Protokolü imzalayan otuz Devlet onay belgelerini tevdi ettiklerinde otuzuncu onay belgesinin tevdiinden sonraki doksanıncı günde bunlar arasında yürürlüğe girecektir. Bundan sonra onaylayan her Devlet için onay belgesinin tevdiinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

2. Bu Protokol yürürlüğe girer girmez, Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Birleşmiş Milletlere tescil ettirilecektir.

MADDE XIX

1. Bu Protokol, yürürlüğe girmesinden sonra imzalamamış olan herhangi bir Devletin katılımına açık tutulacaktır.

2. Varşova Sözleşmesine taraf olmayan herhangi bir Devletin veya 1955'te Lahey'de değiştirilen Varşova Sözleşmesine taraf olmayan herhangi bir Devletin bu Protokole katılımı, 1955 Lahey ve 1975 4 Sayılı Montreal Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesine katılımı anlamını taşır.

3. Katılma belgeleri Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine tevdi edilecek ve tevdiinden sonraki doksanıncı günde sonuç doğuracaktır.

MADDE XX

1. Bu Protokolün Taraflarından herhangi biri, Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine bildirimde bulunmak sureti ile bu Protokolden çekilebilir.

2. Çekilme, çekilme bildiriminin Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümeti tarafından alındığı tarihten itibaren altı ay sonra sonuç doğuracaktır.

3. Bu Protokole Taraf olanlar arasında, bunlardan herhangi birinin Varşova Sözleşmesinin 39 uncu maddesine göre Varşova Sözleşmesinden veya Lahey Protokolünün XXIV üncü maddesine göre Lahey Protokolünden çekilmesi, herhangi bir şekilde 1955 Lahey ve 1975 4 Sayılı Montreal Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesinden çekilmesi anlamına gelmeyecektir.

MADDE XXI

1. Bu Protokole sadece aşağıdaki ihtirazi kayıtlar konulabilir;

a) Bir Devlet her zaman Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine bildirimde bulunmak sureti ile, 1955'te Lahey'de ve 1975 4 Sayılı Montreal Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesinin, tüm kapasitesi o ülkenin askerî makamları tarafından veya bu makamlar namına ayrılan, o Devlette kayıtlı hava araçları ile askerî makamlar için yapılan yolcu, bagaj ve yük taşımaya uygulanmayacağını beyan edebilir.

b) Herhangi bir Devlet 1975 3 Sayılı Montreal Protokolünü onaylama veya bu Protokole katılma anında veya daha sonra yolcu ve bagaj taşımaya ile ilgili olduğu ölçüde, 1955 Lahey ve 1975 4 Sayılı Montreal Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesi hükümleri ile bağlı olmadığını beyan edebilir. Bu beyan, Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümeti tarafından alınmasından sonraki doksanıncı günde sonuç doğuracaktır.

2. **Önceki paragraf uyarınca ihtirazi kayıt koyan herhangi bir Devlet Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine bildirimde bulunmak sureti ile her zaman ihtirazi kaydını geri alabilir.**

MADDE XXII

Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümeti, her bir imza tarihini, her onay veya katılma belgesinin tevdii tarihini ve bu Protokolün yürürlüğe girme tarihini ve diğer gerekli bilgileri Varşova Sözleşmesine veya değiştirilen Varşova Sözleşmesine taraf tüm Devletlere, mevcut Protokolü imzalayan veya katılan tüm Devletlere ve Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatına derhal bildirecektir.

MADDE XXIII

Bu Protokol ile birlikte 18 Eylül 1961'de Guadalajara'da imzalanan, Varşova Sözleşmesine Ek Sözleşen Taşıyıcı Dışında Başkası Tarafından icra Edilen Uluslararası Hava Taşımalarına ilişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesine Dair Sözleşmeye (Bundan böyle Guadalajara Sözleşmesi olarak adlandırılacaktır) taraf olanlar arasında Guadalajara Sözleşmesinin 1 inci maddesinin b) paragrafında belirtilen anlaşma gereği yapılan taşımanın bu Protokolle yönetildiği hallerde, Guadalajara Sözleşmesinde yer alan "Varşova Sözleşmesi"ne ilişkin herhangi bir atıf, 1955 Lahey'de ve 1975 4 Sayılı Montreal Protokolü ile değiştirilen Varşova Sözleşmesine yapılmış atıf sayılacaktır.

MADDE XXIV

İki veya daha fazla Devlet bir taraftan bu Protokole diğer taraftan 1971 Guatemala City Protokolüne veya 1975 3 Sayılı Montreal Ek Protokolüne taraf iseler aralarında aşağıdaki hükümler uygulanacaktır :

a) Yük ve Posta gönderilerine ilişkin olarak bu Protokol ile tesis olunan sistemden doğan hükümler, 1971 Guatemala City Protokolü veya 1975 3 Sayılı Montreal Ek Protokolü ile tesis olunan sistemden doğan hükümlerin üzerinde olacaktır.

b) Yolcu ve bagaja ilişkin olarak 1971 Guatemala City Protokolü veya 1975 3 Sayılı Montreal Ek Protokolü ile tesis olunan sistemden doğan hükümler, bu Protokol ile tesis olunan sistemden doğan hükümlerin üzerinde olacaktır.

MADDE XXV

Bu Protokol 1 Ocak 1976 tarihine kadar Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı merkezinde, daha sonra XVIII inci maddeye göre yürürlüğe girene kadar Polonya Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığında imzaya açık tutulacaktır. Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı, Protokol Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı merkezinde imzaya açık tutulduğu süre içinde, her bir imza ve tarihini derhal Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümetine bildirecektir.

Yukarıdakileri tasdiklen usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş temsilcileri bu Protokolü imza etmişlerdir.

Bindokuzyüzyetmişbeş yılının Eylül ayının yirmibeşinci gününde Montreal'de dört maddede aynı derecede geçerli olmak üzere Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça dillerinde yapılmıştır. Herhangi bir uyumsuzluk halinde, 12 Ekim 1929 tarihli Varşova Sözleşmesinin kaleme alındığı dil olan Fransızca metin üstün tutulacaktır.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
46	126	419
58	98	201
60	114	163:164,168,271:275

I - Gerekçeli 541 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 114 üncü Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ve Dışişleri Komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/740